

הכנסת התשע-עשרה

יוזמים:	חברי הכנסת	דב חנין	עמרם מצנע
	מאיר כהן	משה זלמן פייגלין	
	יעל גרמן	אבישי ברוורמן	
	עפר שלח	עדי קול	
	תמר זנדברג	קארין אלהרר	
	לוי יריב	שמעון אוחיון	
	אורי אורבך	בועז טופורובסקי	
	דוד רותם	עליזה לביא	
	משה גפני	יואל רזבוזוב	
	איתן כבל	יפעת קריב	
	שלי יחימוביץ'	רון הופמן	
	ניצן הורוביץ	רות קלדרון	
	סתיו שפיר	דב ליפמן	
	יצחק הרצוג	מיכל רוזין	
	ניסן סלומינסקי	זהבה גלאון	
	אברהם מיכאלי	אחמד טיבי	
	אמנון כהן	באסל גטאס	
	דוד אזולאי	ג'מאל זחאלקה	
	איציק שמולי	עיסאווי פריג'	
	איילת שקד	מסעוד גנאים	
	אורלי לוי אבקסיס	מיכל בירן	
	חנא סוייד		

861/19/פ

הצעת חוק לעידוד תחבורת אופניים, התשע"ג–2013

פרק א': מטרה והגדרות

- מטרת החוק
1. חוק זה מטרתו לעודד ולהגביר את השימוש באופניים ככלי תחבורה למען בריאות הציבור וההגנה על הסביבה, על ידי יצירת תשתיות לרכיבה בטוחה ונוחה על אופניים, שילובן במערכות התחבורה הקיימות ויצירת תמריצים כלכליים לעידוד השימוש באופניים.

"אוטובוס ציבורי", "קו שירות", "תחנה מרכזית" – כהגדרתם בפקודת התעבורה¹;

"חנייה לאופניים" – אזור מסומן ומואר המיועד לקשירת אופניים, שיש בו אמצעים למניעת גניבתם, שלפחות שליש ממנו מקורה;

"מרכז תחבורה" – תחנת רכבת ותחנה מרכזית;

"שביל אופניים" – תוואי המיועד למעבר אופניים בלבד המסומן בתמרור מתאים, לפי פקודת התעבורה;

"השר" – שר התחבורה והבטיחות בדרכים.

פרק ב': שילוב אופניים בתחבורה הציבורית

3. הובלת אופניים באוטובוס ציבורי (א) נוסע באוטובוס ציבורי בקו שירות בין-עירוני רשאי להוביל עמו אופניים, ולא יידרש לתוספת תשלום על דמי הנסיעה.

(ב) אוטובוס ציבורי, המיועד להסעת 40 נוסעים או יותר, בקו שירות בין-עירוני, יכלול תא מטען המאפשר הובלת אופניים.

(ג) השר רשאי לקבוע סייגים לתחולת הוראות סעיף זה, ובכלל זה קווי שירות ושעות נסיעה שבהם לא יחולו הוראותיו, ובלבד שאי-תחולה כאמור לא תהא ליותר מארבע שעות ביממה.

4. חניות במרכזי תחבורה (א) בכל מרכז תחבורה יוקצה שטח חנייה לאופניים; בשטח יהיו מקומות חנייה לאופניים בשיעור של 5% ממספר המשתמשים הממוצע ביממה במרכז התחבורה.

(ב) השר יקבע הוראות לעניין סעיף זה, ובכלל זה הוראות בדבר אופן חישוב מספר המשתמשים הממוצע ביממה במרכז התחבורה.

פרק ג': תמריצים כלכליים לעידוד רכיבה על אופניים

5. תמריצים כלכליים לעידוד רכיבה על אופניים (א) השר יקבע הוראות בדבר תמריצים כלכליים לעידוד הרכיבה על אופניים, ובכלל זה –

(1) תמריצים למעסיקים שיעודדו רכיבה על אופניים למקום העבודה;

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

(2) תמריצים לעובדים הרוכבים באופניים למקום העבודה וממנו באופניים ;

(3) הטבות למשווקים של אופניים וחלקי אופניים.

(ב) תקנות לפי סעיף זה יותקנו לאחר התייעצות עם שר האוצר, ולעניין תמריצים הכוללים הטבות במיסוי – בהסכמתו.

פרק ד': תיקוני חקיקה

6. תיקון פקודת העיריות², בסעיף 249, אחרי פסקה (11) יבוא :
העיריות

"אופניים (11א) לתכנון, לפתח, לסלול, להסדיר ולקיים שבילי אופניים, ברחובות, בגנים ציבוריים ובשטחים אחרים שבתחומה;"

7. תיקון חוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965³ (להלן – חוק התכנון והבניה) –
והבניה

(1) בסעיף 1, אחרי ההגדרה "רשות מקומית" יבוא :

"שביל אופניים" – כהגדרתו בחוק לעידוד תחבורת אופניים, התשע"ג-2013 (להלן – חוק לעידוד תחבורת אופניים);"

(2) בסעיף 49, אחרי פסקה (7) יבוא :

"(8) הוראות בדבר רשת ארצית של שבילי אופניים והתוויית שבילי אופניים ביישובים;"

(3) בסעיף 62א(א), אחרי פסקה (12) יבוא :

"(13) התוויית שבילי אופניים בכפוף להוראות פסקה (2).";

(4) אחרי סעיף 63א יבוא :

"תכנית מיתאר 63ב. (א) רשות מקומית, שמספר תושביה לאופניים עולה על 30,000, תגיש לוועדה המקומית תכנית מיתאר מקומית לשבילי אופניים בכל תחומה, שמטרתה ליצור רשת רציפה של שבילי אופניים אשר תאפשר תנועה נוחה ובטוחה באופניים.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 8, עמ' 197.
³ ס"ח התשכ"ה, עמ' 307.

(ב) שר התחבורה והבטיחות בדרכים, לאחר התייעצות עם שר הפנים ועם שר הבינוי והשיכון, יקבע הוראות לעניין סעיף זה, ובכלל זה הוראות בדבר רוחב שביל האופניים ואופן הפרדתו מתוואי הדרך שלצדו.

(ג) ועדה מחוזית רשאית לפטור רשות מקומית מהוראות סעיף זה, כולן או חלקן, מנימוקים שיירשמו." ;

(5) אחרי סעיף 83ב יבוא :

(א) תכנית , הכוללת ייעוד לדרך, תכלול הוראות בדבר התוויית שביל אופניים כחלק מהדרך, תוך יצירת רצף בין השביל המתוכנן לבין שבילי אופניים, קיימים, מאושרים או מוצעים, בתכניות גובלות.

(ב) שר התחבורה והבטיחות בדרכים, לאחר התייעצות עם שר הפנים ועם שר הבינוי והשיכון, יקבע הוראות לעניין סעיף זה, ובכלל זה הוראות בדבר רוחב שביל האופניים ואופן הפרדתו מתוואי הדרך שלצדו.

(ג) מוסד התכנון רשאי לפטור תכנית מהוראות סעיף זה, כולן או חלקן, מנימוקים שיירשמו." ;

(6) אחרי סעיף 158א יבוא :

(א) בכל בניין המשמש למשרדים, למסחר, לתעשייה או לחינוך, וכן בכל בניין ציבורי כהגדרתו בסעיף 158ב, למעט בניין ציבורי שהוא תחנת רכבת או תחנה מרכזית כהגדרתה בפקודת התעבורה, תותקן חנייה לאופניים כהגדרתה בחוק לעידוד תחבורת אופניים.

(ב) שר הפנים יקבע הוראות לעניין סעיף זה, ובכלל זה הוראות בדבר שטחה המזערי של חנייה לאופניים בבניין, וכן סוגי בניינים או בניינים מסוימים שהוראות סעיף זה לא יחולו עליהם.

8. תיקון פקודת מסילות הברזל – בפקודת מסילות הברזל [נוסח חדש], התשל"ב-1972⁴ (להלן – פקודת מסילות הברזל) –

(1) בסעיף 18(א), בהגדרה "טובין", בסופה יבוא "ולמעט אופניים";

(2) אחרי סעיף 18 יבוא:

"הובלת אופניים 18א. (א) נוסע ברכבת רשאי להוביל עמו אופניים, ולא יידרש לתוספת תשלום על ברכבת דמי הנסיעה.

(ב) בכל רכבת יוקצו מקומות אחסון להובלת אופניים בשיעור של מקום אחסון אחד לכל שמונים מקומות ישיבה ברכבת.

(ג) השר רשאי לקבוע סייגים לתחולת הוראות סעיף זה, ובכלל זה קווים ושעות נסיעה שבהם לא יחולו הוראותיו, ובלבד שאי-תחולה כאמור לא תהא ליותר מארבע שעות ביממה, ולא תחול בין 07:00 – 10:00 ובין 16:00 – 19:00."

9. תיקון חוק הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים (הוראת שעה), התשס"ו-2006⁵ – בחוק הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים (הוראת שעה), התשס"ו-2006⁵ –

הלאומית לבטיחות בדרכים (הוראת שעה)

(1) בסעיף 6 –

(א) בפסקה (4), בסופה יבוא "לרבות בטיחות ברכיבה על אופניים";

(ב) בפסקה (6), במקום "החינוך התעבורתי והבטיחות בדרכים" יבוא "החינוך התעבורתי, הבטיחות בדרכים ובטיחות ברכיבה על אופניים";

⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 23, עמ' 485.
⁵ ס"ח התשס"ו, עמ' 347.

(2) בסעיף 8(א), בסופו יבוא "ויכלול תקצוב להתוויית שבילי אופניים לצד כבישים קיימים".

פרק ה': הוראות שונות

10. אחריות לשבילי אופניים
המחזיק דרך שבה מותווה שביל אופניים יהיה אחראי להחזקתו, הפעלתו ותקינתו של שביל האופניים ושל מיתקני הדרך הקשורים אליו.
11. תיקון צווים
שר הפנים יתקן את צו המועצות המקומיות (א), התשי"א-1950,⁶ ואת צו המועצות המקומיות (מועצות אזוריות), התשי"ח-1958,⁷ בהתאם לסעיף 249 לפקודת העיריות, כנוסחו בסעיף 6 לחוק זה, ובשינויים המחויבים, בתוך 60 ימים מיום פרסומו של חוק זה.
12. תחילה
(א) תחילתו של סעיף 18א לפקודת מסילות הברזל, כנוסחו בסעיף 8(2) לחוק זה, בתום שנה מיום פרסומו של חוק זה (להלן – יום התחילה).
(ב) תחילתו של סעיף 4 לחוק זה, בתום שנתיים מיום התחילה.
- (ג) רשויות מקומיות כאמור בסעיף 63 לחוק התכנון והבניה, כנוסחו בסעיף 7 לחוק זה, יגישו לוועדה המקומית תכנית מיתאר מקומית לאופניים כאמור באותו סעיף בתוך שנתיים מיום התחילה; הוועדה המחוזית שאליה יש להגיש תכנית מיתאר כאמור רשאית לדחות את מועד הגשתה בפרק זמן שלא יעלה על שנה."
13. תקנות ראשונות
(א) תקנות ראשונות לפי סעיף 5 יותקנו בתוך שנה מיום התחילה.
(ב) תקנות ראשונות לפי סעיף 158א(2) (ב) לחוק התכנון והבניה, כנוסחו בסעיף 7(6) לחוק זה, יותקנו בתוך שנה מיום התחילה.

דבר הסבר

רשת הכבישים בישראל צפופה והגודש בדרכים רב מאוד. רבים מאזרחי ישראל מבליים מדי יום שעות ארוכות בהמתנה בפקקים. למצב זה השלכות רבות – הן כלכליות, הן בריאותיות והן סביבתיות, אשר לאור קצב הגידול הנוכחי של האוכלוסייה ושל מספר כלי הרכב צפויות רק להחריף. כבר כיום חלקה של התחבורה בגרימת זיהום אוויר במרכזי הערים הוא מהגדולים והבעייתיים ביותר, זיהום אוויר אשר מהווה גורם ישיר לעודף תחלואה ואף לתמותה באזורים רבים בארץ.

בשנים האחרונות הולכת וגדלה המודעות לחשיבות השימוש באמצעי תחבורה חלופיים לרכב הפרטי, שיפחיתו את הגודש בדרכים ויצמצמו את זיהום האוויר ואת התלות בדלקים. הרכיבה על אופניים היא אחד מאמצעי התחבורה הידידותיים ביותר לסביבה, והיא תורמת הן לבריאות הרוכב והן לאיכות הסביבה ובריאות הציבור.

⁶ ק"ת התשי"א, עמ' 178.

⁷ ק"ת התשי"ח, עמ' 1259.

בישראל, שבה האקלים והטופוגרפיה מאפשרים נסיעה נוחה באופניים ברוב היישובים במשך רוב ימות השנה, והעומס בכבישים רב, הנסיעה באופניים יכולה להוות נתח משמעותי מכלל הנסועה ולסייע בהפחתת הגודש והזיהום, אולם לשם כך נדרשת פעולה שלטונית מתואמת שתהפוך את השימוש באופניים לזמין ויעיל עבור כל האזרחים, על ידי תיאום בין הגופים הרלוונטיים ובכללם הרשויות המקומיות, רשויות התכנון וגורמי התחבורה השונים. לשם כך קובעת הצעת חוק זו מספר עקרונות חשובים:

תנאי הכרחי להגברת השימוש באופניים הוא יצירת הסדרים לתנועת אופניים בתוואים רצופים בטוחים ונוחים לשימוש, שניתן להגיע באמצעותם מכל נקודה לכל נקודה ביישוב וליישובים סמוכים. לשם כך קובעת הצעת החוק הוראה המחייבת כל תכנית מקומית חדשה הכוללת ייעודים לדרך, לבחון הסדרים בטוחים לתנועת רוכבי אופניים. בנוסף, הצעת החוק מטילה על שר התחבורה לקבוע הוראות שיבטיחו כי השביל ייסלל באופן שיבטיח את נוחות ובטיחות השימוש בשביל אופניים.

לשם עידוד הרשויות המקומיות לקדם סלילת שבילי אופניים בתחומיהן, מוצע לתקן את חוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965, ולקבוע שתכנית ליצירת רשת שבילי אופניים בתחומי רשות מקומית תהיה תכנית בסמכות ועדה מקומית, ובכך להקל ולזרז את קידומה. לצד תמריץ זה מוצע להטיל חובה על כל רשות מקומית שבתחומה מעל 30,000 תושבים להכין תכנית מתאר לשבילי אופניים בתחומה.

הקלת השילוב השימוש באופניים לשימוש באמצעי תחבורה נוספים היא חיונית לעידוד השימוש באופניים שכן שילוב כזה מאפשר לנוסעים להשתמש באופניים בהמשך נסיעתם בתוך העיר אם בחרו לנסוע בדרכים הבין-עירוניות בתחבורה ציבורית ולא ברכבם הפרטי. לשם כך מוצע לקבוע הוראות להסעת אופניים באוטובוסים וברכבות, וכן הוראות בדבר הסדרי חנייה נוחים בתחנות מרכזיות של אוטובוסים ובתחנות רכבת.

הצעת חוק דומה בעיקרה זהה הוגשה בכנסת השבע-עשרה על ידי דב חנין וקבוצת חברי כנסת (פ/17/3394, כ-256).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ז' בניסן התשע"ג – 18.3.13